

Секція 3. ГІБРИДНІ ВІЙНИ: ІСТОРИЧНІ ТА ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ

УДК 327:355

Городиська Н., старший викладач; Майка М.

Галицький фаховий коледж імені В'ячеслава Чорновола, Україна

ГІБРИДНА ВІЙНА ЯК ФОРМА ГЛОБАЛЬНОГО ПРОТИСТОЯННЯ

Анотація. Проаналізовано феномен гібридної війни, гібридну війну як вияв конфлікту ціннісних моделей порядку, гібридну реальність та світовий порядок, охарактеризовано гібридну війну як новітній конфлікт та важливу форму глобального протистояння. Охарактеризовано геополітичні та глобалізаційні парадигми стратегічного мислення, російську гібридну загрозу для безпеки українського суспільства. Показано вплив гібридних загроз на європейську безпеку.

Ключові слова. Гібридна війна, збройний конфлікт, міжнародна безпека, гібридна загроза, холодна війна, російсько-українська війна, агресія.

Horodyska N.; Maika M.

Halytskyi Vocational college named after Viacheslav Chornovil, Ukraine

HYBRID WAR AS A FORM OF GLOBAL OPPOSITION

Abstract. The phenomenon of hybrid war is analyzed, hybrid war as a manifestation of the conflict of value models of order, hybrid reality and world order, hybrid war is characterized as the newest conflict and an important form of global confrontation. The geopolitical and globalization paradigms of strategic thinking, the Russian hybrid threat to the security of Ukrainian society are characterized. The impact of hybrid threats on European security is shown.

Keywords. Hybrid war, armed conflict, international security, hybrid threat, cold war, Russian-Ukrainian war, aggression.

Феномени війни і миру існували від початків державотворення, були в центрі уваги правителів і військових. Одним з основних об'єктом наукових досліджень у сфері національної безпеки нині стала гібридна війна. Властивість і характеристика цього складного суспільно-політичного явища обумовили виведення досліджень далеко за рамки суто воєнної науки. Причина в тому, що гібридна війна за своїм змістом істотно відрізняється від класичної війни, в якій основним і вирішальним засобом була збройна боротьба. Головна ознака гібридної війни – це поєднання широкого арсеналу воєнних і невоєнних засобів впливу, різноманітність форм і способів їх застосування.

Поняття гібридної війни багато хто сприймає як явище нове, досі небачене. Насправді ж усі війни в історії супроводжувалися заходами гібридного характеру. Маємо на увазі пропаганду і дезінформацію; поєднання воєнних дій з дипломатичними заходами; різноманітні форми ідеологічних і силових впливів на місцеве населення тощо.

Гібридні конфлікти і гібридні загрози на сьогодні розглядають як важливу характеристику міжнародного безпекового доквілля, що перебуває у стані системної кризи [1, с. 67].

Гібридна війна — це комплексний підхід до конфлікту, який поєднує в собі військові, політичні, економічні, інформаційні та інші засоби впливу. Також це поєднання в застосуванні конвенційної зброї, партизанської війни, тероризму, кібервійни, торгових та патентних війн, реваншистських рухів, пропаганди, порушень прав людини, злочинів проти людяності, військових навчань, переселення, узурпації, вплив на громадську думку, злочинні акти цензури та злочинної поведінки з метою досягнення певних політичних цілей, основним інструментом якої є створення державою-агресором в державі, обраній для агресії, внутрішніх протиріч та конфліктів з подальшим їх використанням для досягнення політичних цілей агресії, які досягаються звичайною війною.

Сьогодні науковці, зокрема, Г. Яворська в статті «Гібридна війна як дискурсивний конструкт» і співробітники Національного інституту стратегічних досліджень, автори книги «Світова гібридна війна», за загальною редакцією В. Горбуліна, «гібридну війну у загальному вигляді розуміють як воєнні дії, що здійснюються шляхом поєднання мілітарних, квазімілітарних, дипломатичних, інформаційних, економічних та інших засобів з метою досягнення стратегічних політичних цілей. Специфіка такого поєднання полягає в тому, що кожний з військових і невійськових способів ведення гібридного конфлікту застосовується у воєнних цілях та використовується як зброя» [3, с. 41; 2, с. 19]. Простіше кажучи, гібридність у цьому контексті визначається як поєднання різноманітних форм воєнно-політичного, економічного, інформаційного, культурного, освітнього і, нарешті, збройного нападу на країну, яку визначено для агресії.

Гібридні війни мають такі ознаки:

- цілковита підпорядкованість військових завдань політичним і медійним цілям;
- поєднання традиційних та новітніх методів ведення війни;
- приховане локальне застосування регулярних збройних сил;
- залучення нерегулярних збройних формувань (терористів, сепаратистських рухів, партизанів);
- вирішальна роль пропаганди та інформаційно-психологічних операцій для впливу на громадську думку [2, с. 148].

Гібридна війна як глобальне протистояння виникає в умовах нових принципів геополітичного устрою, який наразі визначається «внутрішніми лініями напруженості між зоною стабільності, де панує закон і міжнародне право і сферою невизначеності, яка характеризується зневагою до закону, численними локальними конфліктами», а не протистоянням між великими державами і сферами їхнього впливу, як за часів холодної війни.

Гібридні загрози часто налаштовані на слабкості держави-мішені або міждержавного політичного об'єднання. Мета полягає в їх використанні доти, доки вони поглиблюються, для того, щоб викликати і посилювати розбіжності на національному і міжнародному рівнях. Це перетворюється на нищівну ерозію основних цінностей співіснування, гармонії і плюралізму в демократичних суспільствах і між ними, а також спроможність політичних лідерів приймати рішення. Зрештою, гібридні загрози підривають довіру.

На Сході Європи лінія нового поділу пройшла територією пострадянських держав, які після холодної війни опинилися в ролі «буферних зон», або сірих зон безпеки, між Росією та країнами ЄС і НАТО. Вразливість України, що стала об'єктом російської гібридної агресії, зумовлена саме цим, бо сірі безпекові зони вважають головними джерелами гібридних загроз у сучасному світі.

Поняття гібридної війни виявилось теоретично й практично найбільш придатним для визначення специфіки дій РФ, яка, поєднуючи мілітарні, квазімілітарні, дипломатичні, інформаційні, економічні засоби, не гребуючи ядерним шантажем, послідовно намагається досягти в Україні та в інших точках світу власних, не вповні зрозумілих міжнародній спільноті політичних цілей. Чи не головним методом цієї війни є інформаційна агресія, розв'язана Російською Федерацією з метою створення викривленої реальності та системи цінностей на користь агресора, послаблення та руйнування національної ідентичності і громадянської свідомості українців [3, с. 45].

Пропагандистські операції Росії характеризуються дестабілізацією інформаційно-комунікативного простору, застосуванням великої кількості джерел інформування з метою дискредитації та фейкового спростування правдивих повідомлень. Яскравим прикладом агресивних інформаційних кампаній є створення та розповсюдження пропагандистських наративів.

Отже, в основі сутності гібридних війн як глобального протистояння лежить широкий спектр конфронтаційних дій, до яких вдаються в межах гнучкої стратегії з довгостроковими

цілями, заснованої на комплексному застосуванні інформаційних, дипломатичних, воєнних, економічних, військових, ресурсних та інших компонентів для дестабілізації противника.

Джерела та література

1. Гібридна війна: in verbo et in praxi : [колект. монографія] / О. Базалук, В. Білецький, В. Гуржи, Р. О. Додонов, В. Додонова ; ред.: Р. О. Додонов. Вінниця : Нілан, 2017. 411 с.
2. Світова гібридна війна: український фронт : монографія / за заг. ред. В.П. Горбуліна. Київ : НІСД, 2017. 496 с.
3. Яворська Г. М. Гібридна війна як дискурсивний конструкт / Галина Яворська // *Стратегічні комунікації*. 2016. № 4 (41). С. 41-48.

УДК 355.01

Мосов С., д-р військ. наук, проф.

Інститут державного управління та наукових досліджень з цивільного захисту, Україна

Чубіна Т., д-р істор. наук, проф.

Черкаський інститут пожежної безпеки ім. Героїв Чорнобиля Національного університету цивільного захисту України, Україна

ПСИХОЛОГІЧНИЙ ТИСК ВІЙНИ НА ЛЮДИНУ

Анотація. Розглянуто питання психологічного тиску війни на людину. Показано як трансформується психіка нормальної людини в ході війни. Висвітлено питання страху та його прояви у солдат. Акцентовується увага на синдромі посттравматичного стресу та його наслідках у житті людини.

Ключові слова: війна, людина, психіка, посттравматичний стрес.

Mosov S., Dr., Prof.

Institute of Public Administration and Research in Civil Protection, Ukraine

Chubina T., Dr., Prof.

Cherkasy Institute of Fire Safety named after Chernobyl Heroes of National University of Civil Defence of Ukraine

PSYCHOLOGICAL PRESSURE OF WAR ON THE INDIVIDUAL

Abstract. The article explores the issue of psychological pressure of war on the individual. It demonstrates how the psyche of a normal person transforms during wartime. The article highlights the issue of fear and its manifestations in soldiers. Attention is focused on post-traumatic stress syndrome and its consequences in a person's life.

Keywords: war, individual, psyche, post-traumatic stress.

У ході війни людина зовсім по-іншому стикається з небезпекою для свого життя, і вже сам на сам. Життя людини на війні наймовірно швидко знецінюється і втрачає свою індивідуальність. Його тривалість з моменту початку війни відміряється вже не роками, а місяцями, добою та годинами (іноді навіть і хвилинами). Смерть на війні може підстерігати у будь-який момент і у будь-якому місці. Її очікування знецінює практично все. У цих умовах знецінюється життя, коли своє власне життя не варте й ламаного гроша, а чуже – тим паче, а з людини немовби «зривається» маска моралі та «оголюється» природна сутність її глибоко затаєних тваринних інстинктів, що стримувалися в мирний час силою суспільної норми моралі.

Будь-яка війна сповнена жахів, від яких у людей холоне кров, холоне мозок, волосся стає дибки або сивіє. Народами, за висловом Г. Ніколаї [1], опановує сп'яніння війною, за якого французи перестають бути «декадентствующими базіками», британці – «самодовільно-флегматичними коровами», німці – «сп'янілими гуманністю ідеалістами»...